

Posudek bakalářské práce Ing. Anny Králové *Časová souslednost v italštině a možnosti jejího překladu do češtiny*, Ústav románských studií FFUK, ak. r. 2021/2022

Anna Králová si pro svou bakalářskou práci vybrala téma časové souslednosti v italštině a její možnosti překladu do češtiny. Samotný výběr tématu hodnotím vzhledem k jeho kontrastivnímu charakteru jako velmi zajímavý. Zatímco v italštině je *consecutio temporum* podstatnou součástí gramatického systému, čeština fixním systémem pravidel časové souslednosti nedisponuje a k vyjádření časových vztahů využívá jiné prostředky. Je tedy zřejmé, že se jedná o komplexní tematiku, jež si žádá kromě znalosti italského jazyka také velmi dobrou orientaci v jazyce českém. Práce si klade dva stěžejní cíle, prvním z nich je představit z teoretického hlediska časovou souslednost v italštině a popsat jazykové prostředky sloužící k vyjádření relativních časových vztahů mezi větami v češtině. Druhý cíl práce je praktický a spočívá v analýze vybraných italských souvětí a jejich českých překladových protějšků získaných z paralelního korpusu InterCorp.

Bakalářská práce je rozdělena na teoretickou (kapitoly 1–4) a praktickou část (kapitoly 5–7). V teoretické části autorka nejprve definuje cíle práce, přibližuje problematiku relativních a absolutních časů a věnuje se základním termínům, které s danou tematikou souvisí. Následně pojednává o časové souslednosti v italštině a podává přehled o systému slovesných časů v češtině, přičemž věnuje pozornost různým přístupům k časové souslednosti v českém jazyce. Zejména tuto část teoretického úvodu práce považuji za zdařilou – diplomantka v ní prokázala schopnost zorientovat se v tématu, které je z hlediska bohemistiky stále aktuální a diskutované. Na druhou stranu však musím podotknout, že v celé teoretické části, zvláště pak ve výčtu pravidel italské časové souslednosti, postrádám příkladové věty. Uvedení vhodných příkladů by dle mého názoru dobře ilustrovalo danou problematiku a přispělo tak k lepšímu porozumění textu. Autorka však bohužel uvádí v popisu italské souslednosti jen tři příklady (s. 14), které jsou ještě navíc uvedeny chybně (nevztahují se k daným bodům). Za nepřiliš zdařilé považuji i zakončení teoretické části: lexikálním prostředkům v češtině není věnováno mnoho pozornosti (oddíl tvoří jediný odstavec, navíc opět bez uvedení jakéhokoliv příkladu) a teoretická část tak působí nedokončeným dojmem.

V praktické části se Anna Králová rozhodla analyzovat vzorek italských souvětí, v nichž se uplatňuje časová souslednost, a jejich překladových protějšků v češtině. Pracovala s daty získanými vyhledáváním v korpusu InterCorp a svůj výzkum velmi rozumně omezila na souvětí, která v hlavní větě v italštině obsahují jedno ze sloves *pensare* nebo *credere* v minulém čase. Ačkoliv výsledky analýzy nejsou vždy představeny zcela přehledně (viz body 5 a 7 níže), nutno podotknout, že diplomantka získaná data celkem obstojně sama interpretuje a dochází k řadě zajímavých závěrů. Přestože by si některé aspekty (souvislost s modalitou, vliv záporu v hlavní větě, autorský styl atd.) zasloužily větší pozornost, je zjevné, že v rámci bakalářské práce nelze takto komplexní tematiku obsáhnout do detailu. Anna Králová však svou prací otevřela možnosti pro potenciální další výzkumy, které mohou téma rozvést.

Ze stylistického hlediska musím autorce vytknout časté opakování a některé nepřesné formulace. Kromě nadužívání určitých obrátů (mj. *“jedná se tak o”*, viz např. s. 27) se

v práci na některých místech opakují i delší úseky textu. Např. na s. 26 diplomantka píše: „*Slovesa dokonavá vyjadřují děj, který již byl ukončen, nebo brzy ukončen bude,*“ přičemž hned v následujícím odstavci čteme: „*Dokonavá slovesa označují děje, které byly, nebo budou ukončené.*“ Podobně na s. 14 diplomantka konstatuje o větě závislé, že: „*prostředkem k jejímu vyjádření může být sloveso ve způsobu indikativu, kondicionálu, konjunktivu či v neurčitém tvaru*“. Prakticky totožnou větu pak uvádí hned na další straně: „*Věta závislá pak bývá vyjádřena za pomoci indikativu, kondicionálu, konjunktivu, případně větou implicitní s některým z neurčitých slovesných tvarů.*“ Podobná opakování, kterých by se dalo citovat více, na mě působí jako snaha o „natažení“ celkové délky textu. Kromě některých drobných formulačních nedostatků („*Imperativ má v češtině jen jedinou formu.*“ – s. 21, „*teoretické přístupy možnosti překladu*“ – s. 28, atd.) narážíme v textu i na věty, které bohužel nedávají smysl vůbec („*Je-li věta řídicí vyjádřena indikativem v čase minulém slovesa, které nevyžaduje přítomnost konjunktivu ve větě závislé, chovají se věty ve větě závislé takto:*“ – s. 15). Tato formulace by se dala považovat za chybu z nepozornosti, kdyby nesmyslný obrat „*věty ve větě závislé*“ autorka nepoužila hned několikrát. Práce obsahuje i několik chyb gramatických („*tématicé*“ – s. 4, „*Obdobná pravidla platí v případě souvětí obsahující gerundium.*“ – s. 18, „*vzorek se sestává*“ – s. 29).

Nyní bych ráda přešla k některým konkrétním připomínkám, které by mohly být předmětem diskuse u obhajoby:

1. Co autorka míní bodem 2 na s. 14? Vlivem nepřesného překladu a chybně uvedeného příkladu je tvrzení nesrozumitelné.
2. V roce 2022 je korpus InterCorp dostupný ve 41 jazycích, nikoliv ve 31, jak diplomantka uvádí na s. 28.
3. Ocenila bych, kdyby autorka blíže vysvětlila, proč si pro analýzu vybrala právě slovesa *pensare* a *credere*.
4. Jaká úvaha vedla autorku k zahrnutí jedné prázdné pozice před *che* v CQL dotazech pro vyhledávání v korpusu?
5. Na s. 34 a 35 se autorka věnuje větám, které „*obsahovaly participium minulé, nejednalo se však o tvar slovesa v minulém čase složeném ani o předminulý čas, ale o součást slovesa v kondicionálu či infinitivu*“ a uvádí příklady 6a a 6b. Proč byly tyto poznatky zařazeny do oddílu 7.1.2 *Věta závislá*, a nikoliv do oddílu 7.1.1 *Věta řídicí*? Nejednalo se navíc o souvětí, která diplomantka ze zkoumání vyřadila (viz bod 6 níže)?
6. Na s. 36 Anna Králová uvádí, které věty vyřadila z analýzy po zadání dotazu [tag="VER:pper" & lemma="pensare"][] {0,1} [word="che"], jenž vyhledal veškerá spojení s přičestím minulým. Autorka zmiňuje, že byly vyřazeny mj. i věty obsahující indikativ přítomnosti. Jaké výskyty v indikativu přítomnosti po zadání daného dotazu InterCorp zobrazil?
7. V tabulce na s. 30 je uvedeno, že z výzkumu bylo vyřazeno 5 vět se slovesem *credere* a 20 vět se slovesem *pensare*. Na s. 32 přitom autorka píše o 15 vyřazených větách s *credere* a o větách se slovesem *pensare* se na s. 36 dočteme toto: „*Celkem 20 vět bylo z analýzy vyřazeno, neboť neobsahovaly sloveso ve tvaru minulého času, a další dvě věty byly vyřazeny z důvodu značného přeformulování významu.*“ Není tedy zřejmé, kolik vět (bylo by navíc vhodnější mluvit o souvětí) bylo z analýzy skutečně vyřazeno, což považuji za poměrně zásadní nedostatek celé praktické části.

8. Na s. 43 měla autorka místo oznamovacích vět zřejmě na mysli oznamovací způsob sloves.
9. Dají se pozorovat nějaké tendence v respektování či naopak porušování pravidel časové souslednosti u jednotlivých autorů?

Závěrem bych chtěla ocenit odvalu, s níž se diplomantka pustila do zpracování tématu časové souslednosti z kontrastivního hlediska. I přes nejednoduchost této problematiky dokázala autorka vyvodit řadu podnětných poznatků, které shrnuje v povedeném Závěru. Bakalářskou práci Anny Králové k obhajobě doporučuji a vzhledem k výše uvedeným nedostatkům ji navrhuji hodnotit jako *velmi dobrou*.

V Praze dne 28. 8. 2022

Mgr. Agáta Ebrová
oponent bakalářské práce